

Drodzy Uczniowie i Nauczyciele!

W trzeciej klasie gimnazjum przeprowadzony zostanie egzamin gimnazjalny. Pozwoli on ocenić poziom wiadomości i umiejętności uczniów. Prace gimnazjalistów będą sprawdzać wykwalifikowani egzaminatorzy, stosując kryteria obowiązujące w całym kraju. Wynik egzaminu pomoże absolwentom gimnazjów w wyborze szkoły odpowiadającej ich umiejętnościom i ambicjom.

Przygotowanie do egzaminu ułatwić może niniejszy informator, w którym przedstawiono cele egzaminu oraz najważniejsze informacje o jego formie i organizacji, akty prawne stanowiące podstawę jego przeprowadzania, w tym standardy wymagań egzaminacyjnych wraz z wyjaśnieniami dla ucznia, opis struktury zestawów egzaminacyjnych, przykładowe zestawy oraz kryteria oceniania i zasady punktowania zadań.

Pragniemy przy tym podkreślić, że szkolne ocenianie nie powinno zostać podporządkowane i całkowicie uzależnione od wymagań egzaminacyjnych. Przestrzegamy również przed korzystaniem z takich publikacji, które nie pochodzą z instytucji odpowiedzialnych za przygotowanie egzaminu i nie zawsze dostarczają wiarygodnych informacji na jego temat.

Życzymy uczniom osiągnięcia sukcesu na egzaminie, nauczycielom – satysfakcji zawodowej, a rodzicom – zadowolenia z dzieci.

Dyrektor Centralnej Komisji Egzaminacyjnej

I. EGZAMIN GIMNAZJALNY W SYSTEMIE OCENIANIA

W 1999 r. zmieniono dotychczasowy system oceniania, wprowadzając egzaminy zewnętrzne, tzn. takie, które organizuje instytucja specjalnie do tego powołana – okręgowa komisja egzaminacyjna (OKE).

Egzaminy przeprowadzane są na końcu każdego etapu kształcenia:

- uczniowie kończący szkołę podstawową piszą *sprawdzian*,
- uczniowie klasy trzeciej gimnazjum przystępują do *egzaminu gimnazjalnego*,
- absolwenci szkół ponadgimnazjalnych zdają *egzamin maturalny* lub *egzamin potwierdzający kwalifikacje zawodowe*.

Porównanie najważniejszych zasad oceniania wewnątrzszkolnego i zewnętrznego na poziomie gimnazjum przedstawia następująca tabela:

Lp.	Pytania	Ocenianie wewnątrzszkolne	Ocenianie zewnętrzne
1.	Kto ocenia?	Nauczyciel, uczeń, który także sprawdza, czego się nauczył.	Egzaminator powołany przez dyrektora okręgowej komisji egzaminacyjnej.
2.	Co jest oceniane?	Oceniane są wszystkie wiadomości i umiejętności opanowane w trakcie nauki.	Oceniane są wiadomości i umiejętności opisane w standardach wymagań egzaminacyjnych i w podstawie programowej, możliwe do sprawdzania na egzaminie pisemnym.
3.	Kiedy się ocenia?	W ciągu całego roku szkolnego.	Podczas egzaminu kończącego naukę w gimnazjum.
4.	Kto określa wymagania?	Nauczyciel na podstawie programu nauczania.	Minister w <i>standardach wymagań egzaminacyjnych</i> .
5.	W jaki sposób przedstawiane są wyniki oceniania?	Zgodnie z przyjętym w danej szkole systemem oceniania (za pomocą oceny szkolnej, punktowej, opisowej, innej).	W postaci liczby punktów, z odniesieniem do standardów wymagań egzaminacyjnych.

II. PODSTAWY PRAWNE

Uczniowie kończący gimnazjum przystępują do egzaminu na mocy *Ustawy o systemie oświaty* z 7 września 1991 r. (DzU z 2004 r. nr 256, poz. 2572, z późn. zm.).

Zasady przeprowadzania egzaminów w trzyletnich gimnazjach publicznych regulują rozporządzenia:

- Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2007 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych (DzU nr 83, poz. 562, z późn. zm.),
- Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 lutego 1999 r. w sprawie utworzenia okręgowych komisji egzaminacyjnych i ich zasięgu terytorialnego (DzU nr 14, poz. 134, z późn. zm.).

Zakres umiejętności badanych na egzaminie określono w załączniku nr 2, stanowiącym integralną część *Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 10 sierpnia 2001 r. w sprawie standardów wymagań będących podstawą przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów* (DzU nr 92, poz. 1020, z późn. zm.). Standardy te są zgodne z podstawą programową kształcenia ogólnego, zawartą w *Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 26 lutego 2002 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół* (DzU nr 51, poz. 458, z późn. zm.).

Najważniejsze informacje dotyczące egzaminu, zawarte w wyżej wymienionych aktach prawnych, przedstawiamy w kolejnym rozdziale informatora.

III. CO TRZEBA WIEDZIEĆ O EGZAMINIE GIMNAZJALNYM?

1. JAKIE SĄ NAJWAŻNIEJSZE CELE EGZAMINU?

Głównym celem egzaminu jest:

- sprawdzenie opanowania wiadomości i umiejętności określonych w standardach wymagań egzaminacyjnych z zakresu przedmiotów humanistycznych, przedmiotów matematyczno-przyrodniczych i języka obcego nowożytnego,
- wpływanie na proces nauczania (uczenia się), uwzględniający powiązania między różnymi dziedzinami wiedzy – poprzez międzyprzedmiotowy charakter egzaminu i dostarczenie informacji zwrotnej na temat jakości kształcenia,
- dostarczenie zobiektywizowanej, porównywalnej informacji o osiągnięciach szkolnych gimnazjalistów, wykorzystywanej także podczas rekrutacji do szkół ponadgimnazjalnych.

2. CZY KAŻDY UCZEŃ TRZECIEJ KLASY GIMNAZJUM MUSI PRZYSTĄPIĆ DO EGZAMINU?

Tak. Uczestniczenie w egzaminie jest warunkiem ukończenia szkoły. Jeżeli ktoś nie przystąpi do egzaminu, będzie musiał powtórzyć ostatnią klasę.

3. KIEDY I GDZIE ODBĘDZIE SIĘ EGZAMIN?

W kwietniu – w trzech kolejnych dniach (pierwszego dnia – część humanistyczna, drugiego – matematyczno–przyrodnicza, trzeciego – egzamin z języka obcego nowożytnego).

Będzie organizowany w gimnazjum, do którego uczęszcza zdający. Jeżeli z ważnych przyczyn losowych bądź zdrowotnych uczeń nie przystąpi do egzaminu w kwietniu, będzie go zdawać w dodatkowym terminie, jednak nie później niż do 20 sierpnia danego roku szkolnego, w miejscu określonym przez dyrektora komisji okręgowej.

4. KTO USTALA ZESTAWY ZADAŃ EGZAMINACYJNYCH?

Centralna Komisja Egzaminacyjna (CKE) w Warszawie na podstawie propozycji przekazanych przez okręgowe komisje egzaminacyjne.

5. KTO ZORGANIZUJE EGZAMIN?

Właściwa dla danego województwa okręgowa komisja egzaminacyjna.

1. Dla województw: kujawsko-pomorskiego i pomorskiego – Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Gdańsku.
2. Dla województwa śląskiego – Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Jaworznie.
3. Dla województw: lubelskiego, małopolskiego i podkarpackiego – Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Krakowie.
4. Dla województw: łódzkiego i świętokrzyskiego – Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Łodzi.
5. Dla województw: podlaskiego i warmińsko-mazurskiego – Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Łomży.

6. Dla województw: lubuskiego, wielkopolskiego i zachodniopomorskiego – Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Poznaniu.
7. Dla województwa mazowieckiego – Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Warszawie.
8. Dla województw: dolnośląskiego i opolskiego – Okręgowa Komisja Egzaminacyjna we Wrocławiu.

6. CO BĘDZIE SPRAWDZANE PODCZAS EGZAMINU?

Egzamin będzie sprawdzał głównie umiejętności i wiadomości potrzebne zdającym do dalszej nauki. Umiejętności te mają charakter ponadprzedmiotowy, są ważne dla każdego człowieka i potrzebne w życiu codziennym. Zostały one opisane w *Standardach wymagań egzaminacyjnych*.

Egzamin będzie składał się z trzech części:

- **część I**

obejmie wiadomości i umiejętności z zakresu przedmiotów humanistycznych: języka polskiego, historii, wiedzy o społeczeństwie, plastyki, muzyki oraz uwzględni ścieżki edukacyjne: filozoficzną, regionalną – dziedzictwo kulturowe w regionie, czytelniczą i medialną, europejską i kulturę polską na tle tradycji śródziemnomorskiej;

- **część II**

obejmie wiadomości i umiejętności z zakresu przedmiotów matematyczno-przyrodniczych: matematyki, biologii, geografii, chemii, fizyki i astronomii oraz uwzględni ścieżki edukacyjne: filozoficzną, prozdrowotną, ekologiczną, czytelniczą i medialną, regionalną – dziedzictwo kulturowe w regionie, europejską i obronę cywilną;

- **część III**

obejmuje wiadomości i umiejętności z zakresu języka obcego nowożytnego¹.

7. JAKI BĘDZIE PRZEBIEG EGZAMINU?

Zdający dostanie zestaw zadań różnego typu, na których rozwiązanie będzie miał w każdej części egzaminu 120 minut. Do wpisywania odpowiedzi otrzyma specjalnie przygotowaną kartę, na której zakoduje swoje dane (idąc na egzamin, należy pamiętać o zabraniu przyborów do pisania), a po zakodowaniu pracy zostanie poinformowany o godzinie rozpoczęcia i zakończenia egzaminu.

W sali egzaminacyjnej stoliki zostaną ustawione w odległości umożliwiającej uczniom samodzielną pracę. Zadania trzeba będzie rozwiązywać samodzielnie, bowiem w wypadku stwierdzenia niesamodzielnego ich rozwiązywania przewodniczący szkolnego zespołu egzaminacyjnego ma prawo unieważnić pracę zdającego.

Po zakończeniu egzaminu osoba odbierająca od ucznia pracę sprawdzi, czy została ona prawidłowo zakodowana.

Nad przebiegiem egzaminu czuwać będą członkowie zespołu egzaminacyjnego (nadzorującego), w tym jego przewodniczący.

Wszystkie niezbędne informacje dotyczące egzaminu zostaną zawarte także w *Instrukcji dla ucznia*, znajdującej się na pierwszej stronie zestawu egzaminacyjnego. W razie wątpliwości poproś członków zespołu nadzorującego o wyjaśnienie.

¹ Podstawowe informacje o egzaminie z języka obcego nowożytnego zawierają odrębne informatory.

8. GDZIE BĘDZIE MOŻNA ZNALEŹĆ INFORMACJE O EGZAMINIE DLA UCZNIÓW ZE SPECJALNYMI POTRZEBAMI EDUKACYJNYMI?

Dyrektor Centralnej Komisji Egzaminacyjnej opracowuje szczegółową informację o sposobie dostosowania warunków i formy przeprowadzania egzaminu do potrzeb uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi i podaje ją do publicznej wiadomości na stronie internetowej Centralnej Komisji Egzaminacyjnej nie później niż na 12 miesięcy przed terminem egzaminu.

9. KTO SPRAWDZI PRACE UCZNIÓW?

Karta odpowiedzi do zadań zamkniętych zostanie sprawdzona elektronicznie, a rozwiązania zadań otwartych będą sprawdzali nauczyciele-egzaminatorzy.

10. KTO OTRZYMA INFORMACJE O WYNIKACH?

- uczniowie i ich rodzice za pośrednictwem gimnazjum, do którego uczęszczają zdający,
- szkoła, w której uczeń zamierza podjąć naukę.

11. KIEDY ZOSTANĄ PRZEKAZANE INFORMACJE O WYNIKACH?

Informacje o wynikach egzaminu OKE prześle do Twojej szkoły nie później niż siedem dni przed zakończeniem zajęć dydaktyczno-wychowawczych, a w wypadku zdawania egzaminu w dodatkowym terminie – do 31 sierpnia tegoż roku szkolnego.

IV. STANDARDY WYMAGAŃ EGZAMINACYJNYCH WRAZ Z KOMENTARZEM DLA UCZNI¹

A. ZAKRES PRZEDMIOTÓW HUMANISTYCZNYCH

Standardy wymagań egzaminacyjnych	Wyjaśnienia dla ucznia
I. CZYTANIE I ODBIÓR TEKSTÓW KULTURY	
<p>UCZEŃ:</p> <p>1) czyta teksty kultury (w tym źródła historyczne) rozumiane jako wszelkie wytwory kultury materialnej i duchowej człowieka, podlegające odczytaniu i interpretacji, zwłaszcza teksty kultury należące do polskiego dziedzictwa kulturowego – na poziomie dosłownym, przenośnym i symbolicznym,</p>	<p>Siedem pierwszych standardów informuje o wymaganiach w zakresie czytania i odbioru tekstów kultury.</p> <p>Jak powinieneś rozumieć pojęcie „teksty kultury”? Wszystkie teksty literackie, publicystyczne, popularnonaukowe, źródła historyczne, akty prawne, instrukcje, słowniki, encyklopedie, reprodukcje dzieł sztuk plastycznych (malarstwa, grafiki, architektury, rzeźby, fotografii, sztuki użytkowej, np. meble, stroje, szkło artystyczne), mapy, tabele, diagramy, wykresy, schematy są wytworami myśli i uczuć człowieka oraz efektami jego działań praktycznych, dlatego nazywamy je <u>tekstami kultury</u>.</p> <p>Teksty można odczytywać w sposób dosłowny, czyli wprost oddający to, co zostało w nich przedstawione. Czytane teksty mogą mieć też znaczenia przenośne czy symboliczne, czyli takie, które nie są wyrażone w sposób bezpośredni i wymagają odczytania i zrozumienia ich ukrytego, nowego sensu. By lepiej zrozumieć tekst lub jego poszczególne fragmenty, powinieneś rozpoznawać te znaczenia, zwłaszcza w tekstach należących do polskiego dziedzictwa kulturowego, tzn. tych, które powstawały w naszej Ojczyźnie lub były tworzone przez Polaków poza jej granicami.</p>
<p>2) interpretuje teksty kultury, uwzględniając intencje nadawcy, odróżnia fakty od opinii, prawdę historyczną od fikcji, dostrzega perswazję, manipulację, wartościowanie,</p>	<p>Odnalezienie myśli przewodniej oraz określenie, kto, do kogo i po co mówi, ułatwi Ci odczytanie wymowy tekstu. Gdy będziesz analizować źródła historyczne, zauważ, że fakty są stałe, natomiast zmieniają się opinie na ich temat. Powinieneś także odróżnić w tekstach kulturv to, co jest tworem ww-</p>

¹ Standardy wymagań egzaminacyjnych z zakresu języka obcego nowożytnego wraz z wyjaśnieniami dla ucznia (słuchacza) zawarto w informatorach o egzaminie z każdego języka objętego egzaminem.

	obraźni artyści od rzeczywistych wydarzeń i postaci. Weź pod uwagę to, że istnieje wiele sposobów oddziaływania na odbiorcę (przekonywanie, wywieranie nacisku, wyolbrzymianie i przejawianie faktów, prezentowanie różnych ocen).
3) wyszukuje informacje zawarte w różnych tekstach kultury, w szczególności w tekstach literackich, publicystycznych, popularnonaukowych, aktach normatywnych, ilustracjach, mapach, tabelach, diagramach, wykresach, schematach,	Powinieneś wiedzieć, że informacje są przekazywane w różnej formie, więc musisz umieć znaleźć nie tylko te, które zostały zapisane słowami (np. w tekstach literackich, publicystycznych, popularnonaukowych czy aktach prawnych), ale także w postaci diagramu, na mapie, ilustracji itp.
4) dostrzega w odczytywanych tekstach środki wyrazu i określa ich funkcje – dostrzega środki wyrazu typowe dla tekstów literackich, tekstów publicystycznych, dzieł sztuki plastycznej i muzyki,	Autorzy tekstów kultury w różny sposób wyrażają swoje myśli i uczucia. Posługują się w tym celu wieloma środkami. Powinieneś znać środki typowe dla tekstów literackich i publicystycznych, dzieł sztuki plastycznej i muzyki; umieć je odnaleźć w podanym tekście i wyjaśnić, w jakim celu zostały użyte.
5) odnajduje i interpretuje związki przyczynowo-skutkowe w rozwoju cywilizacyjnym Polski i świata – odnajduje i interpretuje związki przyczynowo-skutkowe w polityce, gospodarce, kulturze i życiu społecznym,	By zrozumieć zjawiska zachodzące w polityce, gospodarce i kulturze w dawnym i współczesnym świecie, powinieneś dostrzegać i wyjaśniać ich przyczyny i skutki oraz zależności między powstaniem określonego zjawiska i jego konsekwencjami.
6) dostrzega i analizuje konteksty niezbędne do interpretacji tekstów kultury: historyczny, biograficzny, filozoficzny, religijny, literacki, plastyczny, muzyczny, regionalny i wypowiada się na ich temat oraz wyjaśnia zależności między różnymi rodzajami tekstów kultury (plastyką, muzyką, literaturą),	By lepiej zrozumieć tekst, powinieneś zauważać jego powiązania z historią, kulturą regionu, życiem autora, literaturą, sztuką i filozofią. Powinieneś także dostrzegać ewentualne związki między, np. dziełem literackim a dziełem plastycznym czy muzycznym.
7) dostrzega wartości wpisane w teksty kultury.	Powinieneś w tekstach kultury dostrzegać ważne dla kształtowania Twojej postawy wobec świata wartości, np. dobro, prawdę, wolność.
II. TWORZENIE WŁASNEGO TEKSTU	
UCZEŃ:	Kolejne standardy obejmują umiejętności dotyczące pisania tekstu.
1) buduje wypowiedzi poprawne pod względem językowym i stylistycznym w następujących formach: opis, opowiadanie, charakterystyka, spra-	Aby napisać tekst w określonej formie, powinieneś znać jej cechy gatunkowe. Powinieneś również przekazywać myśli w sposób jasny i zrozumiały, poprawny pod względem gra-

<p>wozdanie, recenzja, rozprawka, notatka, plan, reportaż, artykuł, wywiad, ogłoszenie, zaproszenie, dedykacja, podanie, list, pamiętnik,</p>	<p>matycznym, ortograficznym i interpunkcyjnym.</p>
<p>2) posługuje się kategoriami i pojęciami swoistymi dla przedmiotów humanistycznych i ścieżek edukacyjnych,</p>	<p>Wypowiadając się na różne tematy, powinien posługiwać się kategoriami historycznymi (czas, przestrzeń, ciągłość, zmienność) oraz terminami typowymi dla przedmiotów humanistycznych i ścieżek edukacyjnych (np. apostrofa, liryka, znak, kod, mit, rytm, demokracja, epoka).</p>
<p>3) tworzy teksty o charakterze informacyjnym lub perswazyjnym, dostosowane do sytuacji komunikacyjnej,</p>	<p>Pisząc tekst, w którym zamierzasz głównie przekazać informacje, powinien skupić się na faktach. Tworząc tekst perswazyjny, tzn. taki, w którym starasz się kogoś do czegoś nakłonić, przekonać lub coś wytłumaczyć, możesz celowo dobierać, porządkować i oceniać informacje. Możesz także posłużyć się odpowiednimi typami zdań (np. wykrzyknikowymi), formami gramatycznymi (np. trybem rozkazującym czasownika) i słownictwem (np. zgrubieniami, zdrobnieniami). W zależności od tego, do kogo kierujesz swój tekst, możesz wypowiadać się językiem potocznym lub literackim.</p>
<p>4) zna i stosuje zasady organizacji tekstu, tworzy tekst na zadany temat, spójny pod względem logicznym i składniowym,</p>	<p>Pisząc tekst, powinien pamiętać nie tylko o tym, aby był zgodny z tematem, ale także o tym, by jego kompozycja wynikała z przyjętej przez Ciebie formy. Zadbaj też o to, by poszczególne części tekstu były ze sobą spójne i logicznie uporządkowane. Nie zapomnij o graficznych wyróżnikach kompozycyjnych, np. akapitach.</p>
<p>5) formułuje, porządkuje i wartościuje argumenty uzasadniające stanowisko własne lub cudze,</p>	<p>Gdy chcesz kogoś przekonać o słuszności swoich poglądów lub uzasadnić cudze racje, musisz zgromadzić odpowiednie argumenty, wybrać najważniejsze i ustalić ich kolejność dla przedstawienia swojego stanowiska.</p>
<p>6) analizuje, porównuje, porządkuje i syntetyzuje informacje zawarte w tekstach kultury,</p>	<p>Napisanie własnego tekstu wymaga od Ciebie zebrania informacji, które znajdziesz w różnych tekstach kultury. Zdobyte informacje musisz umieć porównać, wybrać spośród nich najważniejsze i uporządkować tak, aby na ich podstawie wyciągnąć wnioski.</p>
<p>7) dokonuje celowych operacji na tekście: streszcza, rozwija, przekształca stylistycznie,</p>	<p>Gdy zamierzasz napisać streszczenie, powinien zmniejszyć objętość tekstu poprzez wybranie najważniejszych informacji i powiązanie ich w spójną, logiczną całość. Możesz także uzupełniać tekst o nowe fragmenty lub zastosować inny styl (np. potoczny, urzędowy).</p>

8) wypowiada się na temat związków między kulturą rodzimą a innymi kręgami kulturowymi, w tym komentuje powiązania, zwłaszcza między kulturą polską a śródziemnomorską oraz określa te powiązania w różnych obszarach: polityce, kulturze, gospodarce, życiu codziennym, w odniesieniu do przeszłości i w czasach obecnych,	Kultura polska od wieków czerpie z osiągnięć i dokonań innych kultur, zwłaszcza śródziemnomorskiej. Powinieneś dostrzegać i wyjaśniać znaczenie tych związków i wyrażać na ich temat swoją opinię.
9) formułuje problemy, podaje sposoby ich rozwiązania, wyciąga wnioski, wypowiada się na temat sytuacji problemowej przedstawionej w tekstach kultury.	Gdy analizujesz teksty kultury, powinieneś dostrzegać zawarte w nich problemy, umieć je nazywać oraz proponować sposoby ich rozwiązania i formułować wnioski.

B. ZAKRES PRZEDMIOTÓW MATEMATYCZNO-PRZYRODNICZYCH

Standardy wymagań egzaminacyjnych	Wyjaśnienia dla ucznia
I. UMIEJĘTNE STOSOWANIE TERMINÓW, POJĘĆ I PROCEDUR Z ZAKRESU PRZEDMIOTÓW MATEMATYCZNO-PRZYRODNICZYCH NIEZBĘDNYCH W PRAKTYCE ŻYCIOWEJ I DALSZYM KSZTAŁCENIU	
UCZEŃ: 1) stosuje terminy i pojęcia matematyczno-przyrodnicze: <ol style="list-style-type: none"> a) czyta ze zrozumieniem teksty, w których występują terminy i pojęcia matematyczno-przyrodnicze, np. w podręcznikach, w prasie, b) wybiera odpowiednie terminy i pojęcia do opisu zjawisk, właściwości, zachowań obiektów i organizmów, c) stosuje terminy dotyczące racjonalnego użytkowania środowiska, 	<p>Każda dziedzina nauki posługuje się właściwym sobie słownictwem, dlatego znajomość terminów i pojęć matematycznych oraz przyrodniczych pozwoli Ci zrozumieć teksty zawarte w podręcznikach, literaturze, czasopiśmie.</p> <p>Tych samych terminów powinieneś używać w swoich wypowiedziach.</p>
2) wykonuje obliczenia w różnych sytuacjach praktycznych: <ol style="list-style-type: none"> a) stosuje w praktyce własności działań, b) operuje procentami, c) posługuje się przybliżeniami, d) posługuje się jednostkami miar, 	<p>Ważne jest, abyś potrafił sprawnie wykonywać podstawowe działania arytmetyczne takie jak: dodawanie, odejmowanie, mnożenie, dzielenie. Nie zawsze potrzebne jest podawanie wyników z dużą dokładnością, dobrze jest więc umieć oszacować wynik działania. Ta umiejętność przyda Ci się również do wykrycia pomyłki w obliczeniach. Robiąc zakupy, planując wakacje lub korzystając z usług banku, będziesz musiał wykonać obliczenia procentowe, obliczyć średnią arytmetyczną. Prawie wszystkie wielkości, z którymi masz do czynienia, posiadają jednostkę miary. Musisz zatem umieć posługiwać się jednostkami miar, przeliczać je z zastosowaniem odpowiednich przedrost-</p>

	ków. Powinieneś też posługiwać się potęgami i pierwiastkami.
3) posługuje się własnościami figur: a) dostrzega kształty figur geometrycznych w otaczającej rzeczywistości, b) oblicza miary figur płaskich i przestrzennych, c) wykorzystuje własności miar.	W otaczającym nas świecie znajduje się wiele przedmiotów o różnych kształtach, których modelami są figury geometryczne. Wymaga się od Ciebie, abyś je dostrzegał i rozpoznawał, opisywał ich własności, obliczał pola, obwody, objętości itp. Powinieneś znać i stosować własności miar (np. figury przystające mają równe pola, stosunek pól figur podobnych jest równy kwadratowi skali podobieństwa itp.). Tę umiejętność możesz wykorzystać w praktyce, planując malowanie i tapetowanie mieszkania itp. Wymaga się od Ciebie, abyś wykonywał konstrukcje oraz dokonywał przekształceń figur geometrycznych.
II. WYSZUKIWANIE I STOSOWANIE INFORMACJI	
UCZEŃ:	Informacje docierają do Ciebie w formie tekstu, mapy, tabeli, wykresu, rysunku, schematu, fotografii. Powinieneś umieć je odnaleźć, odczytać i zrozumieć ich znaczenie.
1) odczytuje informacje przedstawione w formie: a) tekstu, b) mapy, c) tabeli, d) wykresu, e) rysunku, f) schematu, g) fotografii,	
2) operuje informacją: a) selekcjonuje informacje, b) porównuje informacje, c) analizuje informacje, d) przetwarza informacje, e) interpretuje informacje, f) czytelnie prezentuje informacje, g) wykorzystuje informacje w praktyce.	Odczytane z różnych źródeł informacje są Ci pomocne w nauce i codziennym życiu. Musisz umieć je analizować, odrzucić zbędne, wybrać potrzebne, porównać z innymi. Powinieneś też przetwarzać informacje i zaprezentować je w żądanej formie, a także formułować wnioski płynące z analizy informacji.
III. WSKAZYWANIE I OPISYWANIE FAKTÓW, ZWIĄZKÓW I ZALEŻNOŚCI W SZCZEGÓLNOŚCI PRZYCZYNOWO-SKUTKOWYCH, FUNKCJONALNYCH, PRZESTRZENNYCH I CZASOWYCH	
UCZEŃ:	W otaczającym nas świecie, a także podczas doświadczeń na zajęciach szkolnych obserwujesz wiele zjawisk i procesów, działanie różnych układów i systemów. Powinieneś dostrzegać ich własności i charakter. Musisz wiedzieć, co jest przyczyną, a co skutkiem danego zjawiska, opisać jego przebieg, wykorzystując poznane na lekcjach prawa i zasady, wskazać związek pomiędzy budo-
1) wskazuje prawidłowości w procesach, w funkcjonowaniu układów i systemów: a) wyodrębnia z kontekstu dane zjawisko, b) określa warunki jego występowania, c) opisuje przebieg zjawiska w czasie i przestrzeni,	

<p>d) wykorzystuje zasady i prawa do objaśniania zjawisk,</p>	<p>wą obserwowanych układów i systemów a ich funkcjami.</p>
<p>2) posługuje się językiem symboli i wyrażeń algebraicznych:</p> <p>a) zapisuje wielkości za pomocą symboli,</p> <p>b) zapisuje wielkości za pomocą wyrażeń algebraicznych,</p> <p>c) przekształca wyrażenia algebraiczne,</p> <p>d) zapisuje związki i procesy za pomocą równań i nierówności,</p>	<p>Wszystkie zadania lub problemy, które masz do rozwiązania, podane są w postaci tekstów opisujących pewne wielkości dane i szukane oraz związki zachodzące między nimi. Powinieneś analizować informacje zawarte w tekście i przedstawiać je za pomocą liczb, symboli, wyrażeń algebraicznych, równań i nierówności, a także przekształcać wzory.</p> <p>W celu rozwiązania problemu opisanego równaniem bądź nierównością musisz przekształcać wyrażenia algebraiczne. Powinieneś także umieć opisywać procesy za pomocą równań reakcji chemicznych.</p>
<p>3) posługuje się funkcjami:</p> <p>a) wskazuje zależności funkcyjne,</p> <p>b) opisuje funkcje za pomocą wzorów, wykresów i tabel,</p> <p>c) analizuje funkcje przedstawione w różnej postaci i wyciąga wnioski,</p>	<p>Wielkości, które obserwujesz, z którymi się spotykasz, często są ze sobą powiązane. Niektóre z tych zależności są funkcjami. Rozumiejąc pojęcie funkcji, musisz rozpoznawać rodzaje zależności funkcyjnych, potrafić opisać funkcję za pomocą wzoru, wykresu, grafu i tabeli. Powinieneś rozpoznawać zależności funkcyjne w sytuacjach życia codziennego.</p> <p>Mając podany przykład funkcji, potrafisz przedstawić ją w innej postaci, podać jej własności oraz wykorzystać je do rozwiązania problemu.</p>
<p>4) stosuje zintegrowaną wiedzę do objaśniania zjawisk przyrodniczych:</p> <p>a) łączy zdarzenia w ciągi przemian,</p> <p>b) wskazuje współczesne zagrożenia dla zdrowia człowieka i środowiska przyrodniczego,</p> <p>c) analizuje przyczyny i skutki oraz proponuje sposoby przeciwdziałania współczesnym zagrożeniom cywilizacyjnym,</p> <p>d) potrafi umiejscowić sytuacje dotyczące środowiska przyrodniczego w szerszym kontekście społecznym.</p>	<p>Oczekujemy, abyś zauważył, że zjawiska w przyrodzie nie występują w izolacji, lecz w powiązaniu z innymi zdarzeniami, są konsekwencją wcześniejszych zjawisk i jednocześnie warunkiem lub przyczyną następnych.</p> <p>Powinieneś dostrzegać i przewidywać skutki zbyt głębokiej, często szkodliwej ingerencji człowieka w środowisko i wynikające z niej zaburzenia równowagi oraz rozumieć, że mają one wpływ zarówno na przyrodę jak i życie człowieka. Powinieneś wiedzieć, jak złagodzić skutki negatywnej działalności człowieka. Wymaga się od Ciebie, abyś zauważył zależność zdrowia człowieka od środowiska, powinieneś więc znać podstawowe zasady higieny i postępować zgodnie z nimi.</p>

IV. STOSOWANIE ZINTEGROWANEJ WIEDZY I UMIEJĘTNOŚCI DO ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW

UCZEŃ:

- 1) stosuje techniki twórczego rozwiązywania problemów:
 - a) formułuje i sprawdza hipotezy,
 - b) kojarzy różnorodne fakty, obserwacje, wyniki doświadczeń i wyciąga wnioski,
- 2) analizuje sytuację problemową:
 - a) dostrzega i formułuje problem,
 - b) określa wartości dane i szukane (określa cel),
- 3) tworzy modele sytuacji problemowej:
 - a) wyróżnia istotne wielkości i cechy sytuacji problemowej,
 - b) zapisuje je w terminach nauk matematyczno–przyrodniczych,
- 4) tworzy i realizuje plan rozwiązania:
 - a) rozwiązuje równania i nierówności stanowiące model problemu,
 - b) układa i wykonuje procedury osiągnięcia celu,
- 5) opracowuje wyniki:
 - a) ocenia wyniki,
 - b) interpretuje wyniki,
 - c) przedstawia wyniki.

W trakcie nauki w gimnazjum powinieneś zdobyć taki zasób wiedzy, który umożliwi Ci analizowanie i rozwiązywanie nietypowych zadań problemowych. Mając do dyspozycji opis sytuacji problemowej, musisz wyróżniać w nim istotne wielkości, a w szczególności wielkości dane i szukane. Potrafisz dostrzec i nazwać problem, sformułować roboczą hipotezę (przypuszczenie) dotyczącą tego problemu oraz zaprojektować sposób jej sprawdzenia.

Potrafisz zaplanować proste doświadczenia zmierzające do wyjaśnienia problemu. Umiesz stworzyć model teoretyczny sytuacji problemowej, zapisując go w postaci równania, schematu bądź rysunku.

Potrafisz analizować i interpretować dane uzyskane w wyniku eksperymentu, formułować uogólnienia na podstawie dostrzeżonych zależności, interpretować, oceniać i uzasadniać zgodność wyników eksperymentu z określonym modelem, by na tej podstawie zweryfikować założoną hipotezę. Potrafisz formułować wnioski i opracowywać wyniki oraz przedstawiać je w czytelnej formie.

V. STRUKTURA I FORMA ZESTAWÓW EGZAMINACYJNYCH¹

Zestaw egzaminacyjny to różnego typu zadania, które zdający otrzyma do rozwiązania, i karta odpowiedzi. Sposób udzielania odpowiedzi zależy od typu zadania. Ilustruje to poniższa tabela.

Rodzaj zadania	Forma zadania	Co musi zrobić gimnazjalista przystępujący do egzaminu?
Zamknięte	Zadanie wyboru wielokrotnego	Wybrać prawidłową odpowiedź spośród kilku podanych propozycji.
	Zadanie na dobieranie	Dobrać słowa lub wyrażenia w pary zgodnie z poleceniem.
	Zadanie typu „prawda – fałsz”	Ocenić prawdziwość podanych stwierdzeń.
Otwarte	Zadanie z luką	Uzupełnić zdanie brakującym słowem lub wyrażeniem.
	Zadanie krótkiej odpowiedzi	Podać rozwiązanie zadania w formie kilku słów, liczb, symboli.
	Zadanie rozszerzonej odpowiedzi	Napisać dłuższy tekst na zadany temat lub wykonać kilka operacji według planu.

1. JAK BĘDZIE SKONSTRUOWANY ZESTAW EGZAMINACYJNY Z ZAKRESU PRZEDMIOTÓW HUMANISTYCZNYCH?

Zestaw egzaminacyjny będzie zawierał różnego rodzaju zadania; większość z nich to zadania zamknięte, pozostałe to zadania otwarte. Zadania będą konstruowane zgodnie z *podstawą programową kształcenia ogólnego* i *standardami wymagań egzaminacyjnych*, a do ich opracowania posłużą teksty: literackie, źródłowe, popularnonaukowe, publicystyczne oraz reprodukcje dzieł sztuki. Nie zostaną one zestawione przypadkowo, lecz będą powiązane motywem przewodnim egzaminu.

Zadania sprawdzą:

- I. Czytanie i odbiór tekstów kultury.
- II. Tworzenie własnego tekstu.

Niektóre z zadań otwartych będą wymagały odpowiedzi zwięzłych, inne nieco obszerniejszych, ujętych w formy ćwiczone w szkole. Jedną z tych form wypowiedzi będzie tekstem użytkowym, np. notatką, zaproszeniem, zawiadomieniem itp., druga – dłuższą wypowiedzią na temat związaną z motywem przewodnim egzaminu.

¹ Zestaw egzaminacyjny z języka obcego nowożytnego został opisany w informatorze o egzaminie z danego języka.